

13. השיבנו ונשובה

יחידת סיכום
שכבה צעירה ובוגרת

הרציונאל

בסיכומה של יחידת התשובה ברצוננו להוביל את התלמידים לתהליך מעשי. חשוב שתלמידינו יחוו ויתנסו בתהליך תשובה אמיתי, ולא יסתפקו רק בקריאת שלבי התשובה הנכתבים על הלוח ובהעקתם למחברת ללא קשר מעשי לחייהם. כדי להקל על ההתנסות בתהליך זה, שבדרך כלל נעשה בין אדם לעצמו, נימנע מלחשוף את חטאיהם הפרטיים של תלמידינו ונעסוק באחד מן הקלקולים / החטאים שלנו ככיתה. לדוגמה: יחס לתפילה, אָמון בחבר, כבוד למורה, הלשנה ועוד. נצעד וניישם את שלבי התשובה עם תלמידינו, ובסופו של התהליך נשמע זה מזה רעיונות לשיפור בעתיד.

המטרות

- התלמידים יחוו את תהליך התשובה בהקשר לחייהם הכיתתיים.
- התלמידים יחוו את תהליך התשובה על כל משמעויותיו (שלביו, כוחות הנפש הנדרשים עבורו וכו').
- התלמידים יפנימו כי התשובה היא תהליך פנימי בחיי כל אחד ואחד מאיתנו וניתן ליישמה.
- התלמידים ירכשו כלים כיצד אפשר לקיים את תהליך התשובה באופן אישי.

מבנה השיעור

- פתיחה: התנהגויות בחיי הכיתה שאותן ברצוננו לתקן (מליאה)
- שלב א': הסבר על שלבי התשובה (מליאה)
- שלב ב': הדגמה ופעילות על שלבי התשובה (מליאה וקבוצות)
- שלב ג': ספר התשובה (מליאה)
- סיכום: גדולה תשובה (מליאה)

ההכנות הנדרשות

- יש לצלם את כרטיס שלבי התשובה (נספח 1) כמספר שליש מתלמידי הכיתה.
- יש לצלם את כרטיס עזיבת החטא (נספח 2) כמספר שליש מתלמידי הכיתה.

מהלך השיעור

פתיחה: התנהגויות שונות בחיי הכיתה שאותן ברצוננו לתקן (מליאה)

- נסביר כי בסיכום יחידות התשובה ברצוננו ליישם את הנלמד בכל השיעורים.
- נאמר: בכל חברה יש קלקולים מסוימים, וכל חברה שואפת לתקן אותם ולהציב בתוכה התנהגויות טובות יותר. גם בכיתה שלנו אפשר לחשוב על נושא מסוים שכולנו מודעים לצורך

לתקן אותו, כולנו מצטערים שהוא קיים, וכולנו מעוניינים להימנע ממנו בעתיד (חשוב להדגיש כי מדובר בקלקול כיתתי ללא הזכרת שמות פרטיים). לאחר שנגדיר יחד את הקלקולים נצא לדרך כדי לתקנם בעזרת שלבי התשובה.

- נערוך סיעור מוחות על קלקולים שונים בכיתה, ונרשום את ההצעות על הלוח.

שלב א': הסבר על שלבי התשובה (מליאה)

- נסביר כי חכמינו מצאו בתהליך התשובה שלושה יסודות: 1. חרטה. 2. וידוי. 3. עזיבת החטא = קבלה לעתיד (אם החטא הוא בנושאים שבין אדם לחברו יש יסוד נוסף: 4. בקשת סליחה).
- נכתוב את שלבי התשובה על הלוח, בלי למחוק את ההצעות לתיקון, ונפרט מעט בעל פה על כל אחד מהשלבים.

שלבי התשובה	מדיני המצווה	הטעם
1. חרטה	יתחרט בלבו על מעשיו ויאמר בפיו: מה עשיתי...	ללא חרטה אי אפשר להגיע לתשובה שלמה - עזיבת החטא.
2. וידוי	יתוודה בפה על החטא ויפרט את החטא	א. הכרה שה' משגיח בעולם ב. מסייע שלא ישוב לחטא
3. עזיבת החטא = קבלה לעתיד	שיעזוב את החטא ולא יעבור שוב על אותה עבירה	כל המתנדב בדברים, ולא החליט בלבו לעזוב את החטא דומה לטובל במקווה ושרץ בידו, שאין הטבילה מועילה לו, עד שישליך השרץ.
(בעבירות שבין אדם לחברו) בקשת סליחה	שירצה את חברו עד שיסלח לו	עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר.

שלב ב': הדגמה ופעילות על שלבי התשובה (מליאה וקבוצות)

- נחלק את הכיתה לקבוצות של שלושה תלמידים.
- נסביר כי על כל קבוצה לבחור באחד הנושאים הרשומים על הלוח ולעבוד עליו בדף המשימה (נספח 1).
- נזכיר כי בדף עדיין אין התייחסות לשלב 3.
- נבחר באחת ההצעות שעל הלוח ונדגים במליאה כיצד יש לעבוד בדף המשימה.

דוגמא למורה - נספח 1: שלבי התשובה

- בחרו באחד הנושאים שעל הלוח ורשמו אותו: כוונה בתפילה
- תארו מקרה המדגים זאת שהתרחש בכיתה.

דוגמא למקרה:

חלק מאיתנו אינם משתדלים לכבד את התפילה ואינם מקפידים על הלכות תפילה. יש שמדברים,

יש שצוחקים ויש שאפילו אינם פותחים את הסידור. כשהמורה מעירה לנו אנו משתדלים יותר, אך תפילתנו מן השפה ולחוץ ואיננו מתכוונים באמת למילים שבתפילה. כל זה כשהמורה בכיתה, לפעמים כשהכיתה מתפללת לבד, ההפרעות מתארכות וזה פוגע גם בנו וגם בתלמידים שכן משתדלים בתפילתם.

3. מלאו את שלבי התשובה בנושא זה (המשך דוגמה לנספח 1)

<u>בקשת סליחה מהחבר</u>	<u>ווידוי</u>	<u>חרטה</u>
<p>"אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו" (יומא ח', ט')</p> <p>בקלקול זה של זלזול בתפילה, אין בקשת סליחה.</p> <p>"על חטא שחטאנו לפניך בהונאת רע" (מתוך הווידוי)</p>	<p>"וְהִתְוַדָּה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ" (ויקרא ה', ה')</p> <p>חטאתי! כך וכך עשיתי: (פירוט המעשה): <u>בשעת התפילה</u> <u>הקשבתני לדבריו של חברי ועניתני לשאלותיו.</u> כשהמורה העירה לי <u>הפסקתי, אך מיד אחר כך השיחה בינינו התחדשה.</u></p> <p>"שיזכור החטא שעשה בפירוש בפיו" (ספר החינוך, מצווה שס"ג)</p>	<p>"יבין לבבו כי רע ומר עוזבו את ה'..." (רבנו יונה שערי תשובה, שער א', י')</p> <p>אני מתחרט! קשה לי ש: התפתיתי: <u>לדבר, לא להתרכז</u> לא פחדתי מ: <u>כך שאני מפריע לחברי</u> הלכתי אחרי: <u>יצר הרע</u> והרי הקב"ה נתן בי: <u>שכל ובינה</u> ליראה מפניו.</p> <p>"והרי נחמתי ובושתי במעשי" (הרמב"ם, הלכות תשובה פרק א', הלכה א')</p>

- נחלק לכל קבוצה את דף המשימה - שלבי התשובה (נספח 1) וניתן זמן להשלמת המשימה.

שלב ג': ספר התשובה (מליאה)

- נתכנס חזרה למליאה.
- נזמין את תלמידי אחת הקבוצות לספר לנו על המקרה שתיארו ועל שלבי התשובה שכתבו.
- נערוך סבב ונשמע את דבריהן של כל הקבוצות. לאחר שנשמע את הדברים, נסביר כי מאחר שמדובר בחטא הקשור לכולנו, נחשוב ביחד מה אפשר לעשות כדי שלא להוסיף ללכת בדרך הרעה הזאת.
- נזכיר כי עדיין לא התייחסנו לשלב 3, ונחלק לכל קבוצה את דף עזיבת החטא (נספח 2).
- נשמע את הרעיונות השונים, ונבקש מחברי הקבוצה לרשום את ההצעות השונות בדף עזיבת החטא (נספח 2). לדוגמה:

דוגמה לנספח 2: עזיבת החטא

עזיבת החטא = קבלה לעתיד

"יגמור בלבבו כי לא יוסיף לשוב בדרך הזה עוד" (שערי תשובה א', י"א)

הריני מקבל על עצמי כי להבא כאשר יזדמן לי להתפלל בכיתה,

אשתדל יותר ואקפיד להשתדל וללמוד על מעלת התפילה,
לחשוב על הנזק שאני גורם לחבריי שמשתדלים, ולא להפריע להם,
לשלוט ביצרי ולא להתפתות לדרך הרעה.

- נשמע את שאר הקבוצות ונבקש מהתלמידים להציע הצעות למקרים השונים.

סיכום: גדולה תשובה (מליאה)

- נכרוך את כל דפי המשימה לְסֵפֶר.
- נסביר כי אנו נשמור על "ספר התשובה" שלנו, ומדי פעם בפעם נבדוק אם אנו מקפידים על התקדמותנו כדי שנתחזק בהשתדלותנו ולעזור לעצמנו לעשות תשובה מלאה בנושאים שבחרנו.

נספח 1: שלבי התשובה

שלבי התשובה

1 בחרו באחד הנושאים שעל הלוח ורשמו אותו: _____

2 תארו מקרה שהתרחש בכיתה המדגים זאת.

3 מלאו את שלבי התשובה בנושא זה

בקשת סליחה

"אין יום הכיפורים מכפר עד
שירצה את חברו"
[יומא ח', ט']

"על חטא שחטאנו לפניך
בהונאת רע"
[מתוך הוידוי]

וידוי

"והתוודה את אשר חטא
עליה"
[ויקרא ה']

חטאתי! כך וכך עשיתי:

[פירוט המעשה]: _____

"שיזכור החטא שעשה
בפירוש בפיו"
[ספר החינוך, מצווה שס"ג]

חרטה

"יבין לבבו כי רע ומר עוזבו
את ה' .."
[רבנו יונה שערי תשובה שער א, י]

אני מתחרט! קשה לי ש:

התפתיתי ל _____

לא פחדתי מ _____

הלכתי אחרי _____

והרי הקב"ה נתן בי

ליראה מפניו.

"והרי נחמתי ובושתי במעשי"
[הרמב"ם, הלכות תשובה פרק א'
הלכה א']

נספח 2: עזיבת החטא

עזיבת החטא = קבלה לעתיד

“יגמור בלבבו כי לא יוסיף לשוב בדרך הזה עוד”

[שערי תשובה א', י"א]

הריני מקבל על עצמי כי להבא כאשר יזדמן לי:

אשתדל יותר ואקפיד:

“ולעולם איני חוזר על מעשי”

[הרמב"ם, הלכות תשובה פרק א' הלכה א']